

ЄФРЕМОВ Олександр Сергійович

Випускник
Ворошиловградського
машинобудівного інституту
за спеціальністю «Гідралічні
машини й засоби автоматизації»
(1978 р.)

Народний депутат України,
голова фракції Партії регіонів
у Верховній Раді України.
Нагороджений орденами
«За заслуги» I, II і III ст.
Кандидат економічних наук

Хочеш — не хочеш, а доводиться визнати: випадок у житті людини відіграє дуже важливу роль. Правду кажуть: покірного доля веде, а не-покірливого — тягне. Але, зізнаюся, ні над чим таким у свої дев'ятнадцять років особливо не замислювався, хоча вважався серйозним хлопцем. Закінчивши з «червоним» дипломом технікум транспортного будівництва, чітко розумів: освіту треба продовжувати! Втім, так само чітко уяснив і інше — у хлопчика з Камброда «волохатої лапи» немає й бути не може. Якщо вже й сподіватися на щось, то лише на свою наполегливість.

Із такими думками і йшов здавати документи до приймальної комісії машинобудівного інституту, щиро думаючи, що кращого факультету, ніж транспортний, бути не може! А вже інститут... Саме тоді з'явилося відчуття — Інститут (не даремно пишу з великої літери!) — це не поштова адреса, не територія, не будівля й споруда, це Храм науки, а право туди ввійти на рівних — щастя. І люди, що працюють у цьому храмі, не просто громадяни твоєї країни, а особистості вищого порядку, тому що служать науці й можуть робити те, чому тобі ще треба навчитися.

Це почуття не полишає мене й нині. Зовсім нещодавно один зі знайомих, який багато досягнув у житті і, справді, є людиною неординарною, зопалу дозволив собі сказати зайве стосовно своїх учителів. І багато втратив у моїх очах, тому що не можна так ставитися ні до Храму, ні до його служителів. Бог знань покарає...

А на транспортний факультет я так і не вступив. Біля приймальної комісії зіштовхнувся, у буквальному значенні слова, з деканом факультету автоматизації виробничих процесів Миколою Григоровичем Цюєм. Ви — мій студент! За якимись невідомими ознаками він визначив це і, не пошкодувавши часу на незнайомого хлопчиська, розповідав добрих півгодини про те, що це за диво — автоматизація.

Шкода, уже немає з нами Миколи Григоровича — не можна йому ще раз сказати, який я вдячний йому за знання й за науку. Роки, проведені спільно, стали школою, яка виліпила з мене спеціаліста, керівника й, напевно, багато в чому людину, яка розуміє, що не мішура головне, а внутрішня сутність, здатність вірити в себе, в обрану справу, здатність гідно зносити всі примхи долі.

До речі, перший удар отримав на початку навчання у вузі. З'ясувалося, що я, незважаючи на свій статус «першого учня», не так уже й добре знаю хімію. Не вистачало наявного багажу знань, та й легко засвоювати предмет на лекціях не виходило — не давався! Цілком ясно, світила незадовільна оцінка в сесії, а там... Перспектива страшно гнітила й не обіцяла нічого хорошого. Правда, було розуміння: ніхто не допоможе, якщо сам не зроблю! Дуже розлютившись сам на себе, взяв підручник і, витративши на підготовку більшу частину відведеного перед сесією часу, визубрив його практично напам'ять. Що й продемонстрував екзаменаторові, жваво відповівши на всі питання по білету. Але й сьогодні я вірю: запропоновані завдання я успішно вирішив із переляку. Буває й таке... «Що ж ти раніше морочив мені голову?» — здивовано мовив викладач, виводячи в заліковці «п'ятірку».

Таких забавних історій про себе будь-який студент згадає багато, також практично кожен погодиться: інститутське життя — це щось зовсім особливе, насичене і емоціями, і подіями. Це час, коли починаєш почувати себе по-справжньому дорослим і вже сприймаєш життя як відповідальність і перед собою, і перед людьми. Я дуже вдячний всьому професорсько-викладацькому складу за те, що вони створили у вузі ту особливу атмосферу, що дозволяла людині вірити й у свої можливості, і у свій безмежний розвиток. Прагнення зробити більше, краще, ефективніше, ніж інші, підтримувалося й культивувалося. Причому не лише морально.

Я знаю це по собі, тому що, як тоді писалося в характеристиках, «успіхи в навчанні й велика громадська робота» були оцінені Ленінською стипендією, а ще 40 карбованців мені платили за те, що я активно займався науковими дослідженнями. Це віталось викладачами, які придивлялися до перспективних і мислячих студентів, прагнучи прищепити їм бажання конструювати,

винаходити, здійснювати дослідження, чудово розуміючи: інститут повинен готувати не «освітянщину», не власників дипломів, а технічну еліту для країни. При цьому в наукових дослідженнях знижок не робили — сприймали як молодих колег і запитували за результат роботи як із колег. А те, на якому ти курсі — твоя справа...

У підсумку простий студент отримував на місяць 140 карбованців, чого на життя цілком вистачало. Відзначу, що коли я прийшов на завод, то дипломованому спеціалісту, повноправному інженерові й молодому «командирові виробництва» зарплату встановили значно меншу — 115 карбованців. До 140 ще треба було працювати й працювати!

Якщо почну перелічувати, за що я вдячний інституту, — доведеться витратити багато паперу. Доведеться згадати, що навіть вірші і музику навчився розуміти саме тут. Чому на мене мав такий вплив технічний, не можу пояснити. Напевно, аура в нього була особлива, й під своє крило він готовий був узяти кожного, хто прагнув до чогось високого.

І сьогодні мені щиро шкода, коли чую, що час романтиків минає, настає час раціоналістів, яких цікавлять понад усе «гроші й харчі хороші». Студентські роки вони сприймають не як можливість закласти фундамент власного інтелектуального розвитку на все життя, а як «чергу за дипломом». Його ж, розглядають як своєрідну перепустку «до годівниці» або елемент престижу. Нехай, мовляв, буде! З гіркотою доводиться визнавати, що такі факти трапляються і кількість «духовних інвалідів» доволі велика. Благодатний ґрунт для такого «інтелектуального інфантілізму» — контрактна система освіти і своєрідні відносини між поколіннями у нашій країні. «Батьки» платять, думаючи, що «діти» творять собі дорогу в життя, а діти мало замислюються про майбутнє.

Втім, це не означає, що треба сприймати все як належне і нічого не робити, щоб виправити ситуацію. Ми, як і раніше, визнаємо престижність вищої освіти, пишаємося її рівнем. І навіть інтеграція

в Євросоюз, така бажана для нас, має починатися з освіти. Наші вищі навчальні заклади мають пройти атестацію на відповідність євростандарту. Робити це доведеться, якщо хочемо, щоб нас сприймали як рівних, а дипломи наші котирувалися в різних країнах. Щоправда, по-моєму, тут не можна сліпо копіювати лише західний досвід. І в нас маса чудових напрацювань і методик, від яких відмовлятися не варто. Вони ще знадобляться!

Інша справа, що й відмовлятися від знань великого світу в жодному разі не можна. І брати їх треба не малими частинами, а рішуче, повною мірою. Такого друга й помічника кожного, хто бажає здобути знання, як Інтернет, у часи мого студентства не було. І відкритих кордонів, коли навіть не столичний вуз може запросити до себе на курс лекцій справжнє вчене світило хоч із просторів Батьківщини, хоч із-за кордону — теж. Коли я сьогодні дивлюся на те, як жваво будуються нові інститутські корпуси, на облаштування яких витрачають зовсім нерядові матеріали, я радію. Адже Храм науки повинен бути гарним. Але куди більше задоволення отримав би від того, коли б дізнався, що студенти мають можливість слухати тих, чії імена лунають у галузях знань, грані яких вони збираються гризти. Побільше б нашим нинішнім студентам ентузіазму! Запрошують же заклади культури до себе «зірок» на сезон і на тривалі гастролі, для постановки спектаклю чи диригування... А таке технічне диво, як сучасне телебачення, могло б лекції великих учених зробити надбанням і для наступних поколінь учнів.

Навряд чи варто навіть говорити, як підвищило б усе це престиж навчання. Але ж не за горами той час, коли не просто вища освіта, а саме престижна вища освіта буде ключем до успіху. «Бренд» — він у цій сфері бренд. Оксфорд, Ітон, Сорбонна, Кембридж, Гарвард — вони не завжди звучали так лунко, як нині.

І хто знає, які назви ще додадуться, якщо правильно підійти до теми.